

*Сливка С. С.,**доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та філософії права
Інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»**Чорнобай О. Л.,**кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та філософії права
Інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»*

ТРАНСЦЕНДЕНТАЛЬНА МЕТОДОЛОГІЯ ЮРИДИЧНОЇ ДЕОНТОЛОГІЇ

Анотація. У статті, використовуючи ортологічні й екзистенційні висновки про методологію юридичної діяльності, продовжено дослідження її трансцендентального виміру. На вимогах Дев'яти заповідей блаженств сформульовані методологічні установки юридичної деонтології, розглянуто групу трансцендентальних методів, матрицю трансцендентальної методики.

Ключові слова: трансцендентальність, метаантропологія, людина, методологія, юридична деонтологія, юридична діяльність.

Постановка проблеми. Працюючи з негативними явищами, юрист мимовільно попадає в невимушений стан негативної духовно-моральної соціалізації. У трансцендентології як одному з вимірів метаантропологічної методології юридичної деонтології важливо здійснити розмежування понять «трансцендентне» і «трансцендентальне».

Мета статті – проаналізувати проблеми трансцендентальної методології юридичної деонтології, довести, що юридична діяльність має трансцендентальну спрямованість.

Виклад основного матеріалу дослідження. Трансцендентною фігурою є Бог як недосяжний у пізнанні за допомогою людських здібностей, а трансцендентальними – Його характеристики, атрибути як дійсність сущого. Трансцендентальні визначення буття (або трансценденталії) – поняття, яке використовувалося схоластикою для характеристики всезагальних, універсальних властивостей буття. До трансценденталій відносяться шість понять: суще, річ (субстанція), ніщо (інше), єдність, істина, благо [3, с. 96]. Хоча сучасна теорія трансценденталій дотримується іншої класифікації.

У питаннях методології атрибутом сущого, тобто трансцендентальним в юридичній діяльності є досягнення юристом блага у професійному житті, яке не суперечить природно-правовим нормам.

Благо – кінцевий (межовий) предмет стремління людини, рух, який не потребує в подальшому обґрунтування. Як філософська категорія благо має надбуттєвий статус вищої універсальної цінності, яка не досягається жодним із почуттів, недоступна уяві, перевершує будь-який розсудок і не суміщається з розумом. Поєднання трансцендентальності блага з його безпосередньою даністю обумовлено тим, що його надбуттєва природа завжди проявляється як справжнє буття. Це благо треба заслужити своєю працею та правильно вибраною правовою методологією. Вищим

благам є блаженство, яке в повній мірі у земному житті отримати неможливо. Блаженство – це стан долучення до блага, досконала духовна радість, яка перебуває у Божій любові людини, досягається завдяки єднанню з Богом. Поняття блаженства пов'язано з Божим благословенням людини, яке означає покровительство, допомогу Богу праведнику як нагороду за добродієність. Для досягнення блаженного стану в Царстві Небесному людина повинна діяльно сприйняти Божественну благодать, яка очищує її від гріха і робить здатною до єднання з Богом. Шлях сходження до вищої духовної радості богоспілкування полягає в покаянні, тобто зміні розуму і серця, вірі, бажанні жити за волею Божою, молитві, вдячності, дотриманні Заповідей блаженства. Людині неможливо досягнути блаженства без страждань, його треба вистраждати [2, с. 353–356].

Заповіді блаженств були сформульовані в Нагірному законодавстві як другий духовно-моральний кодекс. У ньому можна знайти також дев'ять трансцендентальних вимог до професійних дій юриста. Ці вимоги будуть методологічними і матимуть статус вищого рівня.

Перша методологічна вимога полягає в тому, щоб юрист був смиренным, володів смиренною мудрістю, тоді він пізнає сам себе насправді і створить умови для висновків про себе. Убогість духом – це визнання досягнення успіхів в юридичній діяльності не тільки власним здобутком, а й за допомогою вищих духовних сил, надприродного права. Самодостатність, самозадоволення і самонадіяльність в юриста породжує гординю як пристрасть, нескромність, яка рано чи пізно негативно вплине на кар'єрний ріст. На протипагу злу, яке возвеличує нас, ставить на висоту, якої ще не досягнуто, потрібно вважати себе духовно бідним, інколи бездарним, для того, щоб суперечити злу, яке панує на землі. Завдяки такій вбогості юрист має можливість стати духовно багатим, що є блаженством.

Згадування своїх провин відбувається болісно, а сльози каяття за неправильне прийняття юридичних рішень не повинні бути демонстративним видовищем, оскільки це покаяння, співчуття до принесеного нещастя особі, яка перебувала в стані правопорушника. Оплакування особистих неправильно реалізованих правових норм дає шлях до істинного блага в тому випадку, якщо ці сльози щирі й супроводжуються милосердям й любов'ю, нагородою за правильну оцінку своїх діянь буде вітха, радість і внутрішнє заспокоєння.

Ще однією методологічною установкою юриста в трансцендентальному вимірі є лагідність, яка допомагає вивести на ширшу розмову найзапеклішого правопорушника. Не сварка чи образи, драгування чи помста, а спокійний дух юриста шкодує людину, яка скоїла правопорушення, бажає їй виправитися, відбутися адекватне правове покарання і знайти своє онтологічне місце в майбутньому. Лагідна вдача юриста призведе до успадкування землі, тобто ще в нинішньому житті достойні люди отримають певні блага, а в майбутньому – блаженства (на благословенному місці проживання).

Четвертою трансцендентальною позицією методології юридичної діяльності є духовний голод і прагнення правди, правди як закону істини, справедливості. За правдою легше жити, легше виконувати обов'язки. Юрист на землі встановлює відносну правду, істину в правових явищах. Але відчуття істини не повинно бути звичайним явищем, службовою вимогою, а у вигляді відчуття умовного голоду (як їжі) і спраги (як води), тяжіння до вищої онтологічної справедливості, абсолютної істини. Реальна, адекватна картина правової дійсності повинна перебувати в онтологічному житті за правдою, за природним законом. Ця вимога, передусім до юриста, приваблює, оскільки гарантується вічне життя і щастя в теперішньому житті.

Методологічним підґрунтям в юридичній дійсності є духовна допомога незахищеним, беспорядним людям, встановлення справедливості в їхніх проблемах. Свідоме милосердя стосується й справедливого суду, відвернення від організації протиправного життя, правового виховання тощо. Тобто сердечно милостивий юрист не обов'язково мусить допомагати матеріально, бути добродійним, співчувати, переживати, не відповідати злом на зло, а й увяляти себе на місці нещасної людини, ставати безкоштовним лікарем її хворої душі. Часом фізична чи духовна допомога не може бути реалізована, тоді юрист називатиметься милостивим за шире намагання, спонукання до прояву милосердя і т.д. Згідно із законом природи, який полягає в адекватній віддачі за дію, в рефлексії юрист отримує певне природне помилування за свої провини так, як дерево дає плоди. Людина завжди потребує допомоги, тому їй потрібно для себе заробити, надавши її іншому.

Чистота серця юриста виконує методологічну функцію в його професійній діяльності і пропонує відверті (не лукаві) законні дії щодо правопорушника, без пристрастей у застосуванні санкцій, але з бездоганною совістю. Відсутність обману, брехні, приниження та інших античеснот в юридичній практиці не межує з наївністю, а йде всупереч сучасним правовим аномаліям і ніби забезпечує юристові «гідне» (заслужене) місце в суспільстві з настанням відповідних умов життя. Формування чистоти серця є обов'язком кожної людини, а в юриста особливо, оскільки йому суспільство доручило визначати долю людини, допомагати вибратися з обіймів зла.

Сьоомою потребою в трансцендентальній методології є необхідність миротворчої діяльності у вирішенні юридичної справи, в якій щонайменше дві сторони. Узгодженість юридичних сторін веде до спокою, рівноваги в природно-правовому просторі, забезпечує якісне виконання юристом службових обов'язків. Для цього здійснюються постійні пошуки спільних цінностей, відновлюється в душах опозиційних сторін мир, укладається мирна угода, яка відповідає онтологічним умовам. Ці методологічні установки здійснюються в трансцендентальному, невидимому вимірі, а відчутні результати проявляються у вигляді благодаті в буденному вимірі, повсякденному житті.

Професійною установкою для юриста є встановлення правди. Під правдою (правило, присяга, закон, договір) у філософії розуміють особливу форму поєднання істини з життєвими нормами людини. Правда – це істина, що стала принципом життя. Тому не може бути універсальної правди, оскільки не існує універсальної людини. Завдяки тому, що правда потребує певних форм поєднання істини з життям, вона є багатоіпостасною, може набувати різних витворів, у той час як істина єдина щодо певної предметної області. Правда будується, істина відкривається. Істина доводиться, а правда засвідчується життям чи особистим прикладом [1, с. 507]. Трансцендентальність правди полягає в тому, що вона пов'язана з певними труднощами, оскільки заставляє оточуючих жити правомірним життям, що на буденному рівні є складним питанням. Для юристів, які діють згідно із законом (правдою), існують певні незручності у працевлаштуванні. Адже часто влада віддає перевагу умовним «ручним» юристам. Тобто вороги правди намагаються контактувати з нечесливими юристами, в яких відсутня онтологічно правдива методологія.

Нарешті, останнє трансцендентальне витребування професійної методології юридичної діяльності стосується постійних образ, умисних принижень за чесну працю. Образи від людей, а ще більше від колег та керівництва, слід переносити благодатно, гідно, що послужить причиною отримання гідного місця в суспільстві. Фактично юрист переживатиме певні муки, знущання і ганьбу, але перебуваючи на боці правди, він приносить велику цінність для Всесвіту – утримує його цілісність, гармонію, що безслідно не пропаде.

Трансцендентальні методи впливають із відповідних розглядуваних установок і мають метаестетичний зміст, природну рефлексію, онтологічну діалектику, яка призводить до отримання блага в теперішньому часі та набуття благ у майбутньому, тобто блаженства.

Видається, що основними трансцендентальними методами юридичної діяльності є: метод духовного смирення (добровільної простоти, зречення гоніння за матеріальним, приписування службових заслуг тільки собі), метод скорботи (прагнення до аналізу причин отриманих раніше болючих відчуттів, смутку), метод духовної покірливості (прояв доброти і ніжності, лагідності), метод духовного насичення правдою (потяг до істини за будь-яких обставин, жага вищої справедливості), метод добродійності (співчуття ближньому в цьому безпомічному стані, сердечна милостиня, безповоротна допомога), метод духовної прозорості (чистоти серця, морального світла для душі), метод духовного примирення (узгодження, успокоєння, владнання), метод підвищення духовного потенціалу в праведності (благочестивості), метод мужності у вищому моральному житті (благодушна погідливість).

Трансцендентальна методика відображає якісну реалізацію юристом онтологічних законів та імплементацію їх у людські закони (позитивне право), створюючи правові цінності для людей. Початком трансцендентальної методики є буденна й екзистенціальна методика. Якщо юрист володіє методикою в буденному професійному житті, що відкладається у душі, те і буде в нього у трансцендентальному просторі. Тобто залишки методики можуть утворити всесвітню правову цінність, а можуть й не утворити. Адже трансцендентальна методика не має людських обмежень, оскільки ґрунтується на досконалому обов'язку, який не знає впливів зовнішніх негативних факторів – зла. Прикладом у даному

випадку може слугувати чернечий обов'язок, який починає методично правильно виконуватися з моменту зречення матеріального світу та служінню тільки Богові. У таких випадках утворюється матриця трансцендентальної методики, яка постійно наповнюється різновидом духовних правових цінностей, які слугують взірцем для юридичних обов'язків з онтологічних мотивів службової діяльності. Тобто трансцендентальна методика юридичної діяльності містить метафізичні цінності, які є онтологічними і призводять до блаженства згідно з природно визначеним часом.

Висновки. Отже, метаантропологічна методологія юридичної діяльності має три виміри: ордологічний, екзистенціальний, трансцендентальний, які реалізуються поступово під впливом онтологічних установок, відповідними методами та методикою. У метаантропологічній методології панує природна нагорода – блаженство у випадку, коли духовність юриста регулює душевність і буденність, коли кредитний службовий обов'язок не наповнить трансцендентальну матрицю духовними правовими цінностями для інших поколінь. Духовні повинності, екзистенціальні та трансцендентальні чесноти в професійній діяльності юриста є його методологічним імперативом обов'язку творення найвищого добра, правової краси. У цьому й полягає сутність трансцендентальної методології юридичної деонтології.

Література:

1. Калинская С.В. К вопросу о становлении понятия трансцендентальной. Вестник НГУ. Серия: Философия. 2010. Т. 8. Выпуск 2. С. 96–102.

2. Православная энциклопедия: многотомное изд. М.: Церковно-научный центр «Православная энцикл.», 2002. Т. 5. 752 с.
3. Філософський енциклопедичний словник / під ред. В.І. Шинкарука. К.: Абрис, 2002. 744 с.

Слывка С. С., Чернобай Е. Л. Трансцендентальная методология юридической деонтологии

Аннотация. В статье, используя ордологические и экзистенциальные выводы о методологии юридической деятельности, продолжено исследование ее трансцендентального измерения. На основе требований Девяти заповедей блаженств сформулированы методологические установки юридической деонтологии, рассмотрена группа трансцендентальных методов, матрица трансцендентальной методологии.

Ключевые слова: трансцендентальность, метаантропология, человек, методология, юридическая деонтология, юридическая деятельность.

Slyvka S., Chornobai O. Transcendental methodology of legal deontology

Summary. In the article, using the ordinal and existential conclusions about the methodology of legal activity, the study of its transcendental dimension was continued. The requirements of the Nine Commandments of Bliss formulate the methodological settings of legal deontology, considered the group of transcendental methods, the matrix of the transcendental method.

Key words: transcendentalism, metanthropology, human, methodology, legal deontology, legal activity.